



કીડીબાઈનું ખેતર

— દુર્ગેશ શુક્લ

કીડીબાઈનું ખેતર નાનું. ચોમાસે વાવે ને બારે માસ બેઠાં-બેઠાં ખાય. જાતે ખેતી થાય નહીં. ચોમાસું આવે એટલે મંકોડાને કહે :

“મંકોડાભાઈ, ખેતર ખેડો,
તો પહેરાવું સોના તોડો.”

મંકોડાભાઈ તો જે મંડે ને તે ખેતર ખેડી નાખે, એટલે કીડીબાઈ ચકલાને કહે :

“ચકલાભાઈ, વેરો ચણ,
બાજરી દૈશું પૂરી મણ.”

ચકલો ચાંચમાં દાણા લાવે ને ખેતર આખું વાવી આપે. ત્યાં તો આકાશમાં વરસાદનું વાદળું દેખાય. કીડી કહે :

“વાદળ, તું જો વરસે પાણી,
બારે મહિના ઘેર ઉજાણી.”

વાદળ કીડીબાઈના ખેતરમાં વરસે.

બાજરો ઊગે ને મોટાં ભરેલાં ડૂંડાં ડોલે. ત્યાં આવે પારેવડાં કણ ચણવા. કીડીબાઈ કહે :

“આઘાં રહેજો ઓ પારેવાં,
અનાજ પૂરું દો ઊતરવા.”

પંખીડાં આઘાં રહે. કોઈ અનાજ ચણે નહીં.

કીડીબાઈના ખેતરમાં મજાનો બાજરો થાય. ડૂંડાં વઢાય ને ખળે ઠલવાય. અનાજ છૂટું પડાય ને ગાડાં ભરી ઘરભેગું કરાય. કીડીબાઈનો કોઠાર અનાજે છલકાઈ જાય.

કીડીબાઈ દિલના ઉદાર. ઉપકારનો બદલો વળે, તો જ એમના જીવને જંપ મળે.

કીડીબાઈ મંકોડાને બોલાવે ને કહે :

“તારી મજૂરી કાળી,
બાજરાની ભર થાળી.”

થાળી ભરીને મંકોડો બાજરી લઈ જાય.

પછી આવે ચકલાભાઈ. કીડી કહે :

“તારી મહેનત ઘણી,
ચોથા ભાગનો ઘણી.”

ચકલાને ચોથા ભાગનો બાજરો આપી રાજી કરે.

આકાશમાં ઘેરાય વાદળું કે કીડીબાઈ બોલે :

“બધી તમારી દયા,
સુખમાં દિવસ ગયા.”

પારેવડાંને તો બારે માસ આંગણે નોતરે. ચણ નાખે ને મીઠે અવાજે ગાય :

“પેટ તમારું ઠરશે,
તો સૌની મહેનત ફળશે.
ચણો પારેવાં, ચણો.”

